

Kritinio mąstymo užduotys

Laisvė ir demokratija

1. Užduotis. Laisvės ir teisingumo pavyzdžiai.

Pakomentuok citatą, pateik ją pagrindžiančių arba paneigiančių faktų, pavyzdžių iš gyvenimo: *Ten, kur nėra teisingumo, nėra ir laisvės, o kur nėra laisvės, ten nėra ir teisingumo.* (J. G. Zoimė)

Apmąstyk visas logines galimybes, pvz., *teisingas – laisvas; neteisingas – laisvas; teisingas – nelaisvas; neteisingas – nelaisvas žmogus* (taip pat ir visuomenė).

Citata – hipotezė

Ten, kur nėra teisingumo, nėra ir laisvės...

Laisvės pavyzdžiai

Teisingumo pavyzdžiai

... kur nėra laisvės, ten nėra ir teisingumo.

Nelaisvės pavyzdžiai

Neteisingumo pavyzdžiai

Išvada. *Laisvė ir teisingumas susiję / iš dalies susiję / nesusiję, nes...*

2. Užduotis. Moralinės dilemos sprendimas.

Įsivaizduok, kad tau iškilo moralinė dilema. Paanalizuok ją ir parašyk savo samprotavimus, juos pagrįsk pagal pateiktus kriterijus.

Moralinė dilema

Esi jauna(s), praktikuojanti(s) ir karjeros siekianti(s) teisininkė (-as). Studijų pradžioje susiradai naujų draugų. Vienas iš jų nebuvo labai patikimas ir pavyzdingas, tačiau mėgstamas kitų draugų. Vieną gana vėlų vakarą pamatei, kaip šis pažįstamas bėga iš parduotuvės su vogtais daiktais. Jį sučiupo kaip pagrindinį įtariamąjį ir iškėlė baudžiamąją bylą. Šioje byloje tu esi paskirta(s) prokurore (-u), o teisėjas – dėstytojas, kuris dažnai skaito jums paskaitas ir vertina per egzaminus. Įrodymai akivaizdūs, tačiau niekas iš jūsų draugų netiki vagyste. Tavo pareiga įrodyti teisėjui, kad įtariamasis kaltas. Taip pat žinai, kad jei prastai pasirodysi, gerų rekomendacijų dirbti teisininke (-u) negausi. Tačiau jei pažįstamas bus nuteistas, būsi atstumta(s) draugų. Kaip pasielgsi?

Iškelti
probleminiai
klausimai

Kokie dilemos
sprendimo
būdai?

Sprendimo
būdų
argumentai

Etinės teori-
jos, autoriai
argumentams
paremti

Filosofų –
autorių
citos

Padaryta
išvada –
korektiškas
etinis
sprendimas

3. Užduotis. Dialogas – akademinė kontroversija

Pasiskirstę poromis įsivaizduokite, kad staiga jums ir visai visuomenei iškilo rimta *politinė* ar *socialinė* problema. Kaip elgtumėtės tokioje situacijoje?

Šiam metodui reikia racionalaus mąstymo ir emocinės brandos, šiek tiek „diplomatijos“, mokėti klausytis, o ne pykti esant konfliktinei situacijai.

• Pasirinkite vieną iš šių problemų, pvz.:

1. Užsieniečiams uždraudžiama mokytis Lietuvos universitetuose, o Lietuvos piliečiams – užsienio, privaloma atidirbti valstybei 10 metų, ribojant migraciją.
2. Valdžia nusprendžia statyti naują branduolinę elektrinę, nors dauguma rinkėjų balsavo *prieš*.
3. Seimas priima įstatymą dėl privalomos jaunuolių tarnybos kariuomenėje: vaikinams 2 metai, merginoms – 1 metai.
4. Valstybė nusprendžia pinigus, naudojamus gamtos apsaugai, skirti kosmoso tyrimams.
5. Prezidentas įveda tiesioginį savo valdymą, panaikindamas Seimą.

• Išnagrinėkite vieną iš dviejų priešingų požiūrių skaitydami papildomą skaitinį *Racionalus politikas. Karlas Raimundas Poperis*. Ką mano Poperis ir ką jūs?

• Pasirenkite apginti požiūrį A arba B kaip „geriausią įmanomą“ svarstydami klausimą „Ar valstybė egzistuoja individo labui, ar priešingai: individas – valstybės labui?“

A: Ką mano **liberalus humanistas** apie valstybės ir individo santykį?

B: Ką mano **socialinis patriotas** apie individo moralę ir valstybės politiką?

Tarkime, kad A remia *liberalią demokratiją* ir atstovauja politinei dešiniųjų partijai. B atstovas palaiko *socialinę demokratiją* ir politinę kairiųjų partiją.

- Pradėkite dialogą sudarydami porą su *priešingai* mąstančiuoju apie pasirinktą aktualią **politinę socialinę problemą**. A ir B požiūrio šalininkai paeiliui kuo įtikimiau pristato savo poziciją. Šiame etape kitai pusei visai neleidžiama įsiterpti.
- Kai abu išdėstysite savo poziciją, **laisvai diskutuokite**, smarkiai kritikuokite priešingą pusę ir atremkite jūsų pusei išsakytą kritiką.
- Pasirinktinai galite **apsikeisti pozicijomis** ir *kitą* (liberalų arba socialinį) požiūrį pristatyti taip pat kruopščiai, visapusiškai, įtikimai ir tvirtai, kaip tik gebate. Todėl labai svarbu iš anksto atidžiai skaityti priešininko kalbą!
- Jeigu apsikeitėte vaidmenimis, patikrinkite vienas kito argumentus.
- **SUSITARIMAS.** Atsisakykite užtariamų vaidmenų ir mėginkite prieiti prie **vienos nuomonės** sprendami problemą, susiedami abi pozicijas. Pristatykite savo bendrą siūlomą problemos sprendimą kitoms poroms ir mokinių grupėms.
- **REFLEKSIJA.** Pamąstykite, kokius du būdus jūsų pora taikė gerai. Pagal kokį būdą kitą kartą galėtumėte dirbti geriau?

Sukurk dialogą ➤